Administracinė byla Nr. eI3-15402-1247/2026
Teisminio proceso Nr. 3-64-3-04913-2026-3
Procesinio sprendimo kategorijos: 4.2; 55.1.3.

REGIONŲ ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2026 m. lapkričio 16 d.
Vilnius

Regionų administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Violetos Balčytienės, Rūtos Miliuvienės ir Ievos Saudargaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareiškimą atsakovei Šiaulių miesto savivaldybės tarybai dėl sprendimo teisėtumo ištyrimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

1. Pareiškėjas Vyriausybės atstovas Šiaulių ir Telšių apskrityse su pareiškimu kreipėsi į teismą, prašydamas:

1) ištirti, ar Šiaulių miesto savivaldybės tarybos (toliau – ir Taryba) 2026 m. birželio 3 d. sprendimu Nr. T-209 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 „Dėl Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeisto Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo (toliau – ir Aprašas), patvirtinto Tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 1 punktu, 3, 4 ir 5 punktų nuostata, jog asmuo „ne mažiau kaip 12 (dvylika) mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje“, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punktui, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4, 6, 8 ir 9 punktams, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punkte įtvirtintam teisėtumo principui;

2) nustačius jog ginčijamos Aprašo 3, 4 ir 5 punktų nuostatos neatitinka nurodytų teisės aktų ir teisės principų, pripažinti jas prieštaraujančiomis nurodytiems teisės aktams ir teisės principams.

2. Pareiškėjas pareiškimą grindžia šiais pagrindiniais argumentais.

2.1. Tarybos 2026 m. birželio 3 d. sprendimu Nr. T-209 pakeistas Aprašas yra norminis administracinis teisės aktas. Jį priėmė Taryba, vykdydama teisės aktais jai pavestą administracinį reglamentavimą, o Apraše nustatytos bendro ir abstraktaus pobūdžio elgesio taisyklės asmenims, siekiantiems gauti socialines paslaugas Šiaulių miesto savivaldybės globos namuose. Šios taisyklės skirtos ne individualiai apibrėžtam asmeniui, bet rūšiniais požymiais apibrėžtam asmenų ratui, yra visuotinai privalomos, orientuotos į ateitį ir skirtos taikyti daug kartų, todėl jų galiojimas nesibaigia pritaikius jas konkrečiame teisiniame santykyje. Aprašas taip pat paskelbtas laikantis norminiams teisės aktams nustatytos paskelbimo ir įsigaliojimo tvarkos.

2.2. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatyta, kad asmuo Šiaulių miesto savivaldybės globos namuose gali gauti apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą, ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą bendrojo profilio globos namuose ar apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas, jeigu ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje. Tokiu teisiniu reguliavimu galimybė gauti nurodytas socialines paslaugas tiesiogiai susieta su gyvenamosios vietos deklaravimo Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje trukme. Dėl to asmenims, gyvenamąją vietą šios savivaldybės teritorijoje deklaravusiems trumpiau kaip prieš 12 mėnesių, nustatytos kitokios socialinių paslaugų gavimo sąlygos nei asmenims, kurie gyvenamąją vietą joje yra deklaravę ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

2.3. Toks Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas diferencijuotas teisinis reguliavimas neatitinka Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo. Šiuo atveju vien gyvenamosios vietos deklaravimo Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje trukmė lemia asmens galimybę gauti Apraše nurodytas socialines paslaugas, tačiau nėra objektyvaus pagrindo asmenis, gyvenamąją vietą deklaravusius trumpiau kaip prieš 12 mėnesių, vertinti kitaip nei asmenis, ją deklaravusius ne trumpiau kaip prieš 12 mėnesių. Tarybos posėdžiui pateiktame Apraše ir kartu su juo pateiktame aiškinamajame rašte nėra objektyvių duomenų ar aplinkybių, pagrindžiančių, kodėl asmenims, siekiantiems gauti socialines paslaugas Šiaulių miesto savivaldybės globos namuose, turi būti taikomos skirtingos sąlygos, atsižvelgiant į gyvenamosios vietos deklaravimo trukmę. Pareiškėjo vertinimu, nenustatyta objektyvių skirtumų tarp asmenų, kurie gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje yra deklaravę ne trumpiau kaip 12 mėnesių, ir asmenų, kurie ją deklaravę trumpesnį laiką, galinčių pateisinti skirtingą šių asmenų traktavimą. Todėl Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas 12 mėnesių kriterijus nepagrįstai riboja dalies Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų galimybes gauti atitinkamas socialines paslaugas

2.4. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo reikalavimas neatitinka ir Įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punkto. Šioje teisės normoje nustatyta, kad asmens (šeimos) deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administracija priima sprendimus dėl laikino atokvėpio paslaugos, socialinės priežiūros paslaugų, susijusių su apgyvendinimu, bei socialinės globos, tačiau nėra nustatyta reikalavimo, kad asmuo gyvenamąją vietą atitinkamos savivaldybės teritorijoje būtų deklaravęs tam tikrą laiką. Įstatymas nustato, kuri savivaldybė turi priimti sprendimą dėl socialinių paslaugų asmeniui ar šeimai skyrimo, tačiau nesuteikia Tarybai teisės nustatyti papildomos esminės socialinių paslaugų gavimo sąlygos, siejamos su gyvenamosios vietos deklaravimo trukme. Todėl Apraše nustatytas papildomas 12 mėnesių reikalavimas susiaurina Įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą ir riboja socialines paslaugas siekiančių gauti asmenų teises. Tokią išvadą patvirtina ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2026 m. sausio 15 d. rašte Nr. SD-172 (19.1 E-33) „Dėl socialinių paslaugų skyrimo“ išdėstyta pozicija, kad sąlyga, pagal kurią asmuo gali gauti tam tikras socialines paslaugas tik tuo atveju, jeigu Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą yra deklaravęs ne trumpiau kaip 12 mėnesių ir faktiškai joje gyvena, neatitinka Įstatymo 19 straipsnio nuostatų ir nepagrįstai susiaurina jame nustatytą teisinį reguliavimą.

2.5. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas teisinis reguliavimas taip pat neatitinka Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4, 6, 8 ir 9 punktuose įtvirtintų įstatymo viršenybės, lygiateisiškumo, nepiktnaudžiavimo valdžia ir objektyvumo principų. Viešojo administravimo subjektas gali veikti tik jam teisės aktais suteiktos kompetencijos ribose, negali varžyti asmenų teisių dėl jų gyvenamosios vietos ar kitų aplinkybių, neturi teisės nustatyti įstatymuose nenumatytų ribojimų ir, priimdamas sprendimus, privalo objektyviai įvertinti visas reikšmingas aplinkybes. Taryba, nustatydama papildomą 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo sąlygą, nepagrindė jos objektyviais duomenimis ir neįrodė, kad toks skirtingas socialinių paslaugų gavėjų traktavimas yra būtinas, proporcingas bei pagrįstas objektyviais atitinkamų asmenų grupių skirtumais.

2.6. Toks reguliavimas neatitinka ir Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punkte įtvirtinto teisėtumo principo, pagal kurį savivaldybės institucijų veikla ir jų priimami sprendimai turi būti grindžiami Konstitucija, įstatymais ir kitais teisės aktais.

2.7. Šiuo atveju Vyriausybės atstovas, nustatęs galimą Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose įtvirtintos 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo sąlygos neatitiktį aukštesnės galios teisės aktams, 2026 m. birželio 17 d. teikimu Nr. TR5-4(5.5 E) „Dėl asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo 3, 4, 5 punktų dalies pakeitimo arba panaikinimo“ pasiūlė Tarybai svarstyti šios Aprašo 3, 4 ir 5 punktų dalies pakeitimo arba panaikinimo klausimą. Pagal Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymą Vyriausybės atstovo teikimas turi būti apsvarstytas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos, o apie priimtą sprendimą Vyriausybės atstovui turi būti pranešta per penkias darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos. 2026 m. liepos 3 d. vykusio Tarybos posėdžio pradžioje savivaldybės meras informavo Tarybos narius apie gautą teikimą, tačiau jo svarstymo klausimas į posėdžio darbotvarkę nebuvo įtrauktas ir Taryba teikimo nesvarstė.

3. Atsakovė Taryba atsiliepime prašo pareiškimą atmesti kaip nepagrįstą.

4. Tarybos atsiliepimas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais.

4.1. Socialinių paslaugų teikimo užtikrinimas, jų planavimas ir organizavimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas ir išlaikymas yra viena iš savarankiškųjų savivaldybių funkcijų, o socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas priskirtas valstybės savivaldybėms perduotoms funkcijoms. Savivaldybės, pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją, veikia laisvai ir savarankiškai, o joms perduodant valstybės funkcijas ar nustatant atitinkamas pareigas turi būti numatomos ir šioms funkcijoms vykdyti reikalingos lėšos. Įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administracijos kompetencija priimti sprendimus dėl atitinkamų socialinių paslaugų skyrimo, tačiau socialinių paslaugų poreikio nustatymas, sprendimo dėl jų skyrimo priėmimas, paslaugų finansavimo organizavimas ir konkretaus paslaugų teikėjo parinkimas yra skirtingi socialinių paslaugų organizavimo proceso etapai. Aprašas reglamentuoja ne asmens teisės į socialines paslaugas atsiradimą ar sprendimo dėl jų skyrimo priėmimą, bet priėmimą į konkrečią Tarybos įsteigtą riboto pajėgumo biudžetinę įstaigą.

4.2. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo reikalavimas taikomas tik tais atvejais, kai socialinės paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų. Šiuo kriterijumi siekiama užtikrinti socialinių paslaugų teikimą pirmiausia nuolatiniams Šiaulių miesto gyventojams, racionalų savivaldybės biudžeto lėšų naudojimą ir tinkamą socialinių paslaugų planavimą. Ginčijamas reguliavimas taip pat skirtas išvengti atvejų, kai kitose savivaldybėse faktiškai gyvenantys asmenys prieš kreipdamiesi dėl paslaugų formaliai deklaruoja gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje vien tam, kad galėtų naudotis joje teikiamomis socialinėmis paslaugomis. Tokie atvejai apsunkina paslaugų gavėjų skaičiaus, infrastruktūros, personalo ir finansavimo poreikio prognozavimą bei gali neigiamai paveikti asmenų, kurie jau laukia atitinkamų socialinių paslaugų, padėtį. Analogiškas gyvenamosios vietos deklaravimo trukmės kriterijus savivaldybės teisės aktuose buvo taikomas apie dešimt metų, todėl Apraše iš esmės tęsiama anksčiau susiformavusi socialinių paslaugų organizavimo praktika.

4.3. Apraše nustatytas asmenų diferencijavimas pagal gyvenamosios vietos deklaravimo trukmę nelaikytinas diskriminaciniu. Asmenys, ilgą laiką gyvenantys Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, ir asmenys, gyvenamąją vietą joje deklaravę prieš pat kreipimąsi dėl socialinių paslaugų, riboto vietų skaičiaus, infrastruktūros ir savivaldybės biudžeto planavimo požiūriu nėra tapačioje padėtyje. Ilgą laiką savivaldybėje gyvenančių asmenų socialinių paslaugų poreikius galima numatyti strateginio ir biudžeto planavimo metu, o staigus asmenų, kurių socialinių paslaugų poreikiai iki tol buvo priskirtini kitai savivaldybei, skaičiaus padidėjimas daro tiesioginę įtaką laukiančiųjų eilėms, finansavimo poreikiui ir paslaugų organizavimo terminų laikymuisi. Taigi skirtingas reguliavimas grindžiamas objektyviu teritorinio ryšio trukmės kriterijumi ir siekiu užtikrinti realų socialinių paslaugų prieinamumą nuolatiniams Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams.

4.4. Nustatant ginčijamą kriterijų buvo atsižvelgta ir į faktines Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų infrastruktūros galimybes. Savivaldybė savo lėšomis sukūrė papildomą

socialinių paslaugų infrastruktūrą, padidino ilgalaikės socialinės globos vietų skaičių nuo 40 iki 60 ir savarankiško gyvenimo namus perkėlė į savivaldybės lėšomis pritaikytas patalpas. Iki ilgalaikės socialinės globos vietų skaičiaus padidinimo šių paslaugų laukimo trukmė siekė apie dvejus metus, o šiuo metu – iki septynių mėnesių. Savivaldybės globos namuose visos 60 ilgalaikės socialinės globos vietos yra užpildytos, šiuo metu šių paslaugų laukia 10 savivaldybės gyventojų, o per metus laukiančiųjų eilėje vidutiniškai būna iki 15 asmenų. Panaikinus 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo kriterijų, laukiančiųjų eilė galėtų reikšmingai padidėti, dėl to kiltų sunkumų laikantis teisės aktuose nustatytų socialinių paslaugų organizavimo terminų ir atsirastų papildomos infrastruktūros bei finansavimo poreikis.

4.5. Nustatant 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo reikalavimą taip pat atsižvelgta į Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo, skyrimo ir organizavimo tvarkos aprašo 78 punkte nustatytus socialinių paslaugų organizavimo terminus. Savivaldybės administracija socialines paslaugas į laukiančiųjų eilę įrašytam asmeniui turi organizuoti per ne ilgesnį kaip 12 mėnesių terminą, jeigu paslaugoms teikti būtina sukurti naują infrastruktūrą, arba per ne ilgesnį kaip 6 mėnesių terminą, jeigu tokio poreikio nėra. Nacionalinis teisinis reguliavimas pripažįsta, kad dėl infrastruktūros, paslaugų teikėjų ar finansavimo trūkumo konkreti socialinė paslauga ne visais atvejais gali būti suteikta nedelsiant. Todėl sprendimas skirti socialinę paslaugą savaime nesukuria besąlyginės teisės ją nedelsiant gauti konkrečioje asmens pasirinktoje įstaigoje. Ginčijamu reguliavimu siekiama stabilaus ir prognozuojamo socialinių paslaugų organizavimo, laukiančių asmenų interesų apsaugos ir teisės aktuose nustatytų paslaugų organizavimo terminų laikymosi, o racionalus savivaldybės biudžeto lėšų naudojimas yra priemonė šiems tikslams pasiekti.

4.6. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas reguliavimas neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui. Ginčijamu teisiniu reguliavimu asmenys nėra skirstomi pagal negalią, amžių, sveikatos būklę, socialinę padėtį ar socialinių paslaugų poreikio intensyvumą. Taikomas visiems vienodas, neutralus ir objektyviai patikrinamas teritorinio ryšio trukmės kriterijus, reikšmingas planuojant socialinių paslaugų infrastruktūrą, finansavimą ir ribotą vietų skaičių. Šis kriterijus yra laikino pobūdžio ir nesukuria nuolatinės kliūties gauti paslaugas, nes suėjus nustatytam laikotarpiui asmeniui taikomos tokios pačios priėmimo sąlygos kaip ir kitiems asmenims. Be to, trumpiau kaip 12 mėnesių gyvenamąją vietą deklaravusiam asmeniui nėra atsisakoma nustatyti socialinių paslaugų poreikį ar priimti sprendimą dėl socialinių paslaugų skyrimo, o nustačius tokį poreikį paslaugos gali būti organizuojamos kitais teisėtais būdais.

4.7. Įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punktas nustato savivaldybių administracijų teritorinę kompetenciją priimti sprendimus dėl socialinės priežiūros paslaugų, susijusių su apgyvendinimu, ir socialinės globos, tačiau nereglamentuoja konkretaus socialinių paslaugų teikėjo parinkimo ir negarantuoja asmens teisės gauti paskirtą paslaugą konkrečioje jo pasirinktoje įstaigoje. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas kriterijus nepakeičia Įstatyme nustatytos asmens teisės į socialines paslaugas ir Tarybos administracijos kompetencijos spręsti dėl jų skyrimo, jais reglamentuojamas kitas socialinių paslaugų organizavimo etapas – ribotų vietų paskirstymas konkrečioje savivaldybės įstaigoje, kai paslaugos finansuojamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto. Įstatyme taip pat atskirai reglamentuojamas socialinių paslaugų planavimas, organizavimas, finansavimas ir paslaugų teikėjų parinkimas, o savivaldybė turi planuoti socialinių paslaugų rūšis ir jų teikimo mastą pagal savo gyventojų poreikius bei skirti šioms paslaugoms reikalingas lėšas.

4.8. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2026 m. sausio 15 d. rašte Nr. SD-172 (19.1 E-33) „Dėl socialinių paslaugų teikimo“ išdėstyta pozicija nepaneigia ginčijamo reguliavimo pagrįstumo. Šiame rašte kartu akcentuota savivaldybių institucijų atsakomybė už socialinių paslaugų teikimo savivaldybės gyventojams užtikrinimą, jų planavimą ir organizavimą. Apraše 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo kriterijus susietas tik su tais atvejais, kai paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų, todėl jis nėra bendroji asmens teisės į socialines paslaugas atsiradimo sąlyga. Priėmimo į savivaldybės įstaigą tvarkoje ankstesnis bendras 12 mėnesių reikalavimas buvo sušvelnintas, naujoje Aprašo redakcijoje

jį taikant tik savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamoms paslaugoms, taip siekiant suderinti savivaldybės finansinius interesus su ministerijos pateiktomis pastabomis.

4.9. Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas reguliavimas nepažeidžia Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4, 6, 8 ir 9 punktuose įtvirtintų įstatymo viršenybės, lygiateisiškumo, nepiktnaudžiavimo valdžia ir objektyvumo principų bei Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punkte įtvirtinto teisėtumo principo. Ginčijamos nuostatos priimtos įgyvendinant savivaldybės tarybao teisės aktais priskirtas socialinių paslaugų organizavimo ir savivaldybės biudžetinės įstaigos veiklos reguliavimo funkcijas, jomis nepakeista Įstatyme nustatyta teisė į socialines paslaugas ar kompetencija priimti sprendimus dėl jų skyrimo. Deklaravimo trukmės kriterijus vienodai taikomas visiems asmenims ir yra susietas su objektyviomis konkrečios įstaigos vietų skaičiaus, infrastruktūros ir finansavimo planavimo aplinkybėmis. Šiuo reguliavimu siekiama socialinių paslaugų prieinamumo, tęstinumo, tinkamo jų planavimo ir racionalaus ribotų savivaldybės išteklių naudojimo, o deklaravimo trukmės kriterijus leidžia stabilizuoti galimų paslaugų gavėjų skaičių bei prognozuoti Savivaldybės globos namų pajėgumo ir finansavimo poreikį. Todėl ginčijamos Aprašo nuostatos nepanaikina ir nesusiaurina Įstatyme įtvirtintos teisės į socialines paslaugas, o reglamentuoja priėmimą į konkrečią riboto pajėgumo savivaldybės įstaigą, kai paslaugos finansuojamos savivaldybės biudžeto lėšomis.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

5. Byloje nagrinėjamas pareiškėjo Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareiškimas ištirti Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2026 m. birželio 3 d. sprendimu Nr. T-209 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 „Dėl Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeisto Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo, patvirtinto Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 1 punktu, 3, 4 ir 5 punktų nuostatos, jog asmuo „ne mažiau kaip 12 (dvylika) mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje“, atitiktį aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms.

6. Šiaulių miesto savivaldybės taryba 2025 m. kovo 6 d. sprendimu Nr. T-79 „Dėl Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitė asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašą, patvirtintą Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 „Dėl Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo patvirtinimo“ 1 punktu, ir jį išdėstė nauja redakcija. Kaip matyti iš pareiškėjo prašymo visumos, pareiškėjas šiuo atveju abejoja būtent Aprašo (2026 m. birželio 3 d. redakcija) 3, 4 ir 5 punktų atitinkamų nuostatų atitiktimi aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms. Pažymėtina, kad Aprašas reglamentuoja priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus, apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose, apsaugotame būste, ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos įstaigoje, laikino atokvėpio, dienos socialinės globos (dienos socialinės globos centre), socialinių dirbtuvių paslaugų gavimo tvarką (Aprašo 1 punktas).

7. Nuoseklioje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra išskiriami šie pagrindiniai oficialiai galiojančio norminio administracinio akto požymiai: 1) aktas sukuria elgesio taisykles – teisės normas; 2) aktas priimtas viešojo administravimo subjekto, vykdančio administracinį reglamentavimą; 3) aktas išdėsto bendro, abstraktaus pobūdžio nuostatas, kurios apjungia tipinėmis, rūšinėmis savybėmis panašius visuomeninius santykius; 4) aktas orientuojamas į ateitį; 5) aktas adresuotas neapibrėžtam asmenų ratui arba ratui asmenų, apibūdintų rūšiniais požymiais; 6) aktas yra visuotinai privalomas; 7) aktas paskelbiamas laikantis nustatytos norminių teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. birželio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. 1-7-261/2017; 2019 m. sausio 24 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eI-2-502/2019).

8. Aprašas yra daugkartinio taikymo aktas, nustatantis bendro pobūdžio elgesio taisykles, skirtas rūšiniais požymiais apibūdintų subjektų grupei, jiems privalomas. Aprašas patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos – viešojo administravimo subjekto, vykdančio administracinį reglamentavimą – sprendimu, kuris nustatyta tvarka paskelbtas Teisės aktų registre (TAR, 2026-06-03, Nr. 9776). Pagal Aprašą priėmusį subjektą, jo pobūdį bei reglamentuojamus santykius, šis teisės aktas pripažintinas norminiu administraciniu aktu Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) nuostatų prasme.

9. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 7 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad kilus abejonių, ar savivaldybės administravimo subjekto priimtas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės nutarimą, Vyriausybės atstovas, vadovaudamasis ABTĮ nustatyta tvarka, kreipiasi į administracinį teismą su abstrakčiu pareiškimu ištirti norminio savivaldybės administracinio akto teisėtumą. Pagal ABTĮ 112 straipsnio 2 dalį, tam, kad būtų ištirta, ar savivaldybių administravimo subjekto priimtas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį aktą, su pareiškimu į administracinį teismą turi teisę kreiptis ir savivaldybių veiklos priežiūrą vykdantys Vyriausybės atstovai. Taigi, remiantis nurodytomis teisės aktų nuostatomis, pareiškėjas turi įgaliojimus kreiptis į administracinį teismą dėl Aprašo nuostatų atitikties aukštesnės galios teisės aktams ištyrimo.

10. Šiame kontekste pažymėtina, kad būtent pareiškėjas, teikdamas prašymą ištirti norminio administracinio akto atitiktį įstatymui ar (ir) Vyriausybės norminiam teisės aktui, apibrėžia administracinės bylos dėl šio akto teisėtumo ribas. Abstraktų, t. y. su individualiąja byla nesusijusį, prašymą nagrinėjantis administracinis teismas neturi teisės savo iniciatyva keisti norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribų (dalyko). Tokio pobūdžio bylose atliktino tyrimo administraciniuose teismuose specifika pirmiausia reikalauja aiškiai nurodyti, kokios konkrečios ginčijamo norminio administracinio akto nuostatos (jų dalys) bei kokia apimtimi galbūt prieštarauja atitinkamiems įstatymams ar Vyriausybės norminiams aktams (jų dalims). Pati pareiškėjo pozicija dėl norminio administracinio akto (jo dalies) atitikties įstatymui ar Vyriausybės norminiam aktui turi būti nurodyta aiškiai, nedviprasmiškai, pareiškime turi būti išdėstyti argumentai ir motyvai, pagrindžiantys abejonę akto (jo dalies) teisėtumu. ABTĮ 112 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyto abstraktaus prašymo (pareiškimo) atveju būtent aiškūs ir teisiškai motyvuoti argumentai paprastai leidžia proceso šalims bei bylą nagrinėjančiam administraciniam teismui identifikuoti, kokia apimtimi kvestionuojama norminio administracinio akto nuostatos (jos dalies) atitiktis įstatymui ar Vyriausybės norminiam aktui, ir atitinkamai apibrėžia norminio akto (jo dalies) teisėtumo tyrimo ribas (šiais klausimais žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. lapkričio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A^{442}-1586/2014; 2015 m. rugsėjo 3 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2096-502/2015).

11. Šiuo atveju, kaip minėta, pareiškėjas tiek, kiek nurodė, abejoja Aprašo 3, 4 ir 5 punktų atitiktimi aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms.

11.1. Pareiškėjo ginčijamuose Aprašo punktuose nustatyta:

(i) „3. Apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą gali gauti asmuo (šeima), kuriam nustatytas apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose poreikis, neturi nuosavybės teise priklausančio gyvenamojo būsto ir kuris ne mažiau kaip 12 (dvylika) mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje. Ši sąlyga dėl asmens gyvenamosios vietos deklaracijos taikoma tais atvejais, kai paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų, ir jei:

3.1. asmuo turi proto ir (ar) psichikos negalią ar kompleksinę negalią ir jam buvo teikta institucinė vaiko socialinė globa (iki 21 metų);

3.2. asmuo yra vienišas suaugęs asmuo su negalia ir (ar) dėl sveikatos būklės negali gyventi visiškai savarankiškai ir (ar) jam nepakanka socialinių paslaugų, teikiamų kitose nestacionariose socialinių paslaugų įstaigose;

3.3. yra vienišas senyvo amžiaus, dėl sveikatos būklės negali gyventi visiškai savarankiškai ir (ar) jam nepakanka socialinių paslaugų, teikiamų kitose nestacionariose socialinių paslaugų įstaigose;

3.4. šeima patiria socialinę riziką, jai nereikia nuolatinės, intensyvios priežiūros, tačiau stokoja socialinių įgūdžių, negeba savarankiškai tvarkytis savo šeiminio gyvenimo.“

(ii) „4. Ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą bendrojo profilio globos namuose gali gauti asmuo, kai jo šeimos nariai (tėvai, vaikai, sutuoktiniai), globėjai, rūpintojai dėl objektyvių priežasčių (ligos, komandiruotės, atostogų, šeimos ar darbo įsipareigojimų ir kt.) negali pasirūpinti asmeniu, kuris ne mažiau kaip 12 (dvylika) mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje (ši sąlyga dėl asmens gyvenamosios vietos deklaracijos taikoma tais atvejais, kai paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų), ir yra suaugęs ar senyvo amžiaus asmuo su sunkia negalia, kuriam nustatytas individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos pirmo ar antro lygio poreikis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – pirmojo ar antrojo lygio specialusis nuolatinės slaugos poreikis arba iki 2018 m. gruodžio 31 d. – specialusis nuolatinės slaugos poreikis).“

(iii) „5. Apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas gali gauti suaugęs asmuo su negalia ir jo šeima, ar socialinę riziką patiriantis asmuo, kuriam reikalinga atkryčio prevencija, kuris ne mažiau nei 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje. Ši sąlyga dėl asmens gyvenamosios vietos deklaracijos taikoma tais atvejais, kai paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų.“

11.2. Taigi, kaip matyti iš ginčijamų Aprašo nuostatų, jomis iš esmės nustatytos socialinių paslaugų suteikimo sąlygos. Kaip matyti iš pareiškėjo pareiškimo, jis abejoja minėtų Aprašo punktų teisėtumu ne visa apimtimi, o tik juose įtvirtinta nuostata „asmuo ne mažiau kaip 12 (dvylika) mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje“.

11.3. Atsižvelgus į pareiškėjo pareiškime suformuluotą jo abejonių Aprašo 3, 4, 5 punktuose įtvirtintu teisiniu reguliavimu apimtį, pareiškime pateiktų argumentų visumą, pažymėtina, kad pareiškėjas šiuo atveju prašo ištirti atitiktį aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms:

(i) Aprašo 3 punkto tiek, kiek pagal jį apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

(ii) Aprašo 4 punkto tiek, kiek pagal jį ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą bendrojo profilio globos namuose gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

(iii) Aprašo 5 punkto tiek, kiek pagal jį apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje.

11.4. Atsižvelgiant į tai, kad nors nurodytomis Aprašo nuostatomis reguliuojami šiek tiek skirtingi aspektai, tačiau pareiškėjas šiuo atveju prašo ištirti jų atitiktį aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms iš esmės ta pačia apimtimi, šiame teismo sprendime bendrai aptariant ginčijamas teisinio reguliavimo nuostatas teisėjų kolegija apibendrintai nurodo, kad Aprašo 3, 4 ir 5 punktų atitiktis aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms tiriama tiek, kiek, pagal juos, juose nurodytas socialines paslaugas kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo gali gauti tik tuo atveju, jeigu ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje.

12. Pareiškėjas tiek, kiek nurodė, Aprašo 3, 4 ir 5 punktų atitiktimi abejoja toliau nurodytoms teisės aktų nuostatoms:

(i) Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, kuriame įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas;

(ii) Socialinių paslaugų įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punktui, pagal kurį sprendimus dėl laikino atokvėpio paslaugos, socialinės priežiūros paslaugų, susijusių su apgyvendinimu, bei socialinės globos, išskyrus šios dalies 3 punkte nurodytus atvejus, priima asmens (šeimos) deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administracija;

(iii) Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4 punktui, kuriuo įtvirtintas įstatymo viršenybės principas, pagal kurį, be kita ko, įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo

administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus;

(iv) Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 6 punktui, kuriuo įtvirtintas lygiateisiškumo principas, pagal kurį viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, seksualinės orientacijos, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių;

(v) Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 8 punktui, kuriuo įtvirtintas nepiktnaudžiavimo valdžia principas, pagal kurį viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų;

(vi) Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 9 punktui, kuriuo įtvirtintas objektyvumo principas, pagal kurį administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;

(vii) Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punktui, kuriuo įtvirtintas teisėtumo principas, pagal kurį savivaldybės institucijų ir įstaigų veikla grindžiama Konstitucija, įstatymais ir kitais teisės aktais.

Dėl Aprašo 3, 4, 5 punktų tiek, kiek nurodyta, atitikties Konstitucijos 29 straipsniui

13. Pareiškėjas prašo ištirti Aprašo 3, 4 ir 5 punktų tiek, kiek nurodė, atitiktį, be kita ko, Konstitucijos 29 straipsniui.

14. Kaip matyti iš pareiškėjo pareiškimo, savo abejones ginčijamo teisinio reguliavimo teisėtumu šiuo aspektu jis iš esmės grindžia tuo, kad, susiejus galimybę gauti atitinkamas socialines paslaugas su reikalavimu, kad asmuo Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje būtų deklaravęs gyvenamąją vietą ne mažiau kaip 12 mėnesių, buvo diferencijuoti gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje deklaravę asmenys, nesant tam objektyvaus pagrindo. Pareiškėjo nuomone, neegzistuoja objektyvios priežastys socialinių paslaugų suteikimo požiūriu skirtingai traktuoti tuos asmenis, kurie deklaravo gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje ne mažiau kaip 12 mėnesių, ir tuos asmenis, kurie gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje yra deklaravę trumpesnį laikotarpį.

15. Kaip minėta, pareiškėjas Aprašo 3, 4 ir 5 punkto nuostatų atitiktimi aukštesnės galios teisės aktams bendrai abejoja tiek, kiek, pagal juos, juose nurodytas socialines paslaugas kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo gali gauti tik tuo atveju, jeigu ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje

16. Pareiškėjo pareiškimo kontekste paminėtinas šis ginčijamuose Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose, apibrėžiančiuose įstaigos socialinių paslaugų gavėjus, įtvirtintas teisinis reguliavimas:

– juo nustatytos apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose, ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos bendrojo profilio globos namuose, apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugų sąlygos, be kita ko, susiejant šių paslaugų teikimą su reikalavimu, kad asmuo ne mažiau kaip 12 mėnesių būtų deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

– reikalavimas dėl ne trumpesnio nei 12 mėnesių gyvenamosios vietos deklaravimo Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje visų nurodytų socialinių paslaugų teikimo atveju taikomas tik kai tokios paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų.

17. Šiame kontekste pažymėtina, kad Aprašas priimtas, įgyvendinant, be kita ko, Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 12 punktą, t. y. įgyvendinant savarankiškąją (Konstitucijos ir įstatymų nuostatų nustatytą (priskirtą)) savivaldybės funkciją, apimančią socialinių paslaugų teikimo užtikrinimą, jų planavimą ir organizavimą, prevencinių, bendrųjų socialinių paslaugų, socialinės priežiūros ir laikino atokvėpio paslaugos kokybės vertinimą, taip pat socialinių paslaugų įstaigų steigimą ir išlaikymą. Priimant Aprašą, taip pat remtasi Vietos savivaldos įstatymo 15

straipsnio 4 dalimi, pagal kurią tais atvejais, jeigu teisės aktuose yra nustatyta papildomų įgaliojimų savivaldybei, sprendimų dėl tokių įgaliojimų vykdymo priėmimo iniciatyva, neperžengiant nustatytų įgaliojimų, priklauso savivaldybės tarybai.

18. Taigi, Aprašas priimtas įgyvendinant Konstitucijos ir įstatymais savivaldybei priskirtą savarankiškąją funkciją – be kita ko, užtikrinti socialinių paslaugų teikimą, jų planavimą ir organizavimą.

19. Paminėtina, kad socialinių paslaugų sampratą, jų tikslus ir rūšis, reglamentuoja socialinių paslaugų valdymą, skyrimą ir teikimą, socialinės globos įstaigų licencijavimą, socialinių paslaugų akreditavimą, finansavimą, mokėjimą už socialines paslaugas, ginčų, susijusių su socialinėmis paslaugomis, nagrinėjimą, socialinio darbo sampratą, jo įgyvendinimo sritis ir principus, socialinio darbo lygmenis apibrėžia Socialinių paslaugų įstatymas. Remiantis Socialinių paslaugų įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi, socialinėmis paslaugomis siekiama socialinių problemų ir (ar) socialinės rizikos asmeniui (šeimai) ir (ar) bendruomenei atsiradimo prevencijos ir (ar) suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, negalios, socialinės rizikos, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam (neturinčiai) gebėjimų (jų neturėjusiam arba jų turėjusiam, bet praradusiam) ar galimybių savarankiškai rūpintis savo (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, socialinių paslaugų tikslas – padėti asmeniui (šeimai) ir (ar) bendruomenei išvengti socialinių problemų ir (ar) socialinės rizikos atsiradimo, sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir (ar) stiprinti gebėjimus savarankiškai spręsti socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, didinti jų socialinę įtrauktį. Remiantis Socialinių paslaugų įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, dėl socialinių paslaugų, kurios finansuojamos iš savivaldybės biudžeto lėšų ar iš valstybės biudžeto dotacijų savivaldybių biudžetams, išskyrus globos centrų teikiamas socialines paslaugas, prevencines socialines paslaugas, skyrimo asmuo (vienas iš suaugusių šeimos narių) ar jo globėjas, rūpintojas, aprūpintojas savivaldybės mero nustatyta tvarka rašytiniu prašymu kreipiasi į asmens (šeimos) gyvenamosios vietos savivaldybės administraciją ar socialinių paslaugų įstaigą. Kaip minėta, pagal Socialinių paslaugų įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punktą, sprendimą dėl laikino atokvėpio paslaugos, socialinės priežiūros paslaugų, susijusių su apgyvendinimu, bei socialinės globos, išskyrus šios dalies 3 punkte nurodytus atvejus, priima asmens (šeimos) deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administracija.

20. Taigi, Socialinių paslaugų įstatyme, išskyrus jame nustatytas išimtis, savivaldybėms suteikti įgaliojimai, be kita ko, priimti sprendimus dėl laikino atokvėpio paslaugos, socialinės priežiūros paslaugų, susijusių su apgyvendinimu, bei socialinės globos. Minėtu teisiniu reguliavimu įtvirtinta nuostata, kad sprendimą dėl tokių paslaugų teikimo priima būtent deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės administracija, teisėjų kolegijos vertinimu, suponuoja tai, kad tokių paslaugų teikimas sietinas su tuo, kad asmuo, siekiantis gauti atitinkamas paslaugas (asmuo, kuriam atitinkamos socialinės paslaugos turėtų būti teikiamos), yra deklaravęs gyvenamąją vietą konkrečioje savivaldybėje, kurioje siekiama gauti minėtas socialines paslaugas. Pažymėtina, kad Socialinių paslaugų įstatyme socialinių paslaugų teikimas nėra siejamas su minimaliu laikotarpiu, kurį asmuo turi būti deklaravęs gyvenamąją vietą savivaldybėje, kurioje siekiama gauti atitinkamas socialines paslaugas.

21. Pareiškėjo pareiškimo kontekste paminėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, atskleisdamas, be kita ko, savivaldybėms priskirtų funkcijų vykdymui Konstitucijos suponuojamus reikalavimus yra pažymėjęs, jog idant būtų veiksmingiau vykdomos, tam tikros funkcijos gali, o kai kada ir turi būti perduotos savivaldybėms (2008 m. kovo 5 d., 2022 m. gegužės 5 d. nutarimai); pagal Konstituciją, savivaldybių funkcijos gali būti nustatytos tik įstatymu; nė viena iš savivaldybėms priskirtų funkcijų nereiškia absoliutaus savivaldybių savarankiškumo atitinkamoje srityje (*inter alia* 2002 m. gruodžio 24 d., 2008 m. kovo 5 d., 2015 m. sausio 15 d. nutarimai); vykdydamos priskirtas funkcijas, savivaldybės turi paisyti Konstitucijos ir įstatymų (*inter alia* 2008 m. kovo 5 d., 2015 m. sausio 15 d., 2024 m. spalio 10 d. nutarimai); savivaldybės (jų institucijos), veikdamos pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją ir vykdydamos viešąjį administravimą ir (arba) teikdamos viešąsias paslaugas, garantuoja ne tik teritorinės bendruomenės viešąjį interesą, bet ir visos valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos viešąjį

interesą, kurį pagal savo kompetenciją garantuoja ir valstybės institucijos (2004 m. gruodžio 13 d., 2009 m. birželio 8 d., 2022 m. gegužės 5 d. nutarimai).

22. Nagrinėjamos norminės administracinės bylos kontekste vertinant ginčijamo teisinio reguliavimo teisėtumą, visų pirma, pažymėtina, kad šiuo atveju savivaldybė, įgyvendindama jai suteiktus įgaliojimus, be kita ko, turėjo teisę Apraše nustatyti socialinių paslaugų teikimo tvarką. Pabrėžtina, kad, nustatydama šią tvarką, ji, kaip minėta, be kita ko, privalėjo paisyti Konstitucijos ir įstatymų.

23. Vertinant, ar pareiškėjo pareiškime nurodyta apimtimi socialinių paslaugų teikimo tvarkos nuostatos Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nustatytos teisėtai, laikantis Konstitucijos 29 straipsnio suponuojamų reikalavimų, paminėtinos šios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos:

– Konstitucijos 29 straipsnio normose įtvirtintas visų asmenų lygybės principas, reiškiantis žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais; šis principas nustato formalią visų asmenų lygybę, taip pat tai, kad asmenys negali būti diskriminuojami ar jiems negali būti teikiamos privilegijos (Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 12 d. nutarimas); Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog pagal konstitucinį asmenų lygybės įstatymui principą reikalaujama, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai; šis principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, bet nepaneigia to, kad įstatymu gali būti nustatytas nevienodas teisinis reguliavimas tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingoje padėtyje, atžvilgiu; konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2012 m. birželio 29 d., 2013 m. vasario 15 d., 2013 m. gegužės 30 d. nutarimai);

– konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikriems asmenims, priklausantiems skirtingoms kategorijoms, jeigu tarp šių asmenų yra tokio pobūdžio skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą; diferencijuotas teisinis reguliavimas, taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, savaime nelaikytinas diskriminaciniu (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d., 2011 m. birželio 21 d., 2013 m. liepos 5 d. nutarimai); vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas teisinis reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teisines aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai (*inter alia* 2010 m. birželio 29 d., 2012 m. vasario 6 d., 2013 m. vasario 22 d. nutarimai).

23. Nagrinėjamu atveju, kaip minėta, Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose nurodytų paslaugų teikimas susietas su reikalavimu būti ne mažiau kaip 12 mėnesių deklaravus gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybėje. Minėta ir tai, kad toks reikalavimas taikomas tada, kai tokios paslaugos apmokamos iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšų. Taigi, nustačius tokį teisinį reguliavimą, sudarytos galimybės Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis socialines paslaugas teikti tik tiems Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams (asmenims, deklaravusiems gyvenamąją vietą šioje savivaldybėje), kurie atitinkamai deklaravo savo gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybėje prieš ne mažiau kaip 12 mėnesių, ir atitinkamai nesudaryta galimybė Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis jas teikti tiems Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams (asmenims, deklaravusiems gyvenamąją vietą šioje savivaldybėje), kurie gyvenamąją vietą šioje savivaldybėje deklaravo prieš mažiau nei 12 mėnesių.

24. Vertinant, ar šiuo atveju buvo pagrindas nustatyti tokį skirtingą socialinių paslaugų teikimo teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad šiuo atveju nėra prielaidų teigti, kad toks nevienodas teisinis reguliavimas galėtų būti pateisintas objektyviais minėtų asmenų grupių skirtumais. Teisėjų kolegijos vertinimu, neegzistuoja prielaidos teigti, kad tarp tų Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų, kurie deklaravo gyvenamąją vietą prieš ne mažiau nei 12 mėnesių, ir tarp tų Šiaulių

miesto savivaldybės gyventojų, kurie deklaravo gyvenamąją vietą prieš mažiau nei 12 mėnesių, socialinių paslaugų suteikimo požiūriu egzistuoja tokie skirtumai, kurie pateisintų savo esme skirtingą traktavimą ir sudarytų prielaidas vieniems jų suteikti galimybę Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis gauti socialines paslaugas, o kitiems – atitinkamai tokios galimybės nesuteikti. Šiame kontekste pažymėtina, kad nors atsakovė tokio teisinio reguliavimo būtinumą, be kita ko, sieja su tuo, kad juo, pasak atsakovės, sudaromos prielaidos užkirsti kelią galimiems gyvenamosios vietos deklaravimo pakeitimams tik tam, kad asmuo galėtų pretenduoti gauti socialines paslaugas Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis, taip sudarant prielaidas socialines paslaugas gauti ilgai jų laukiantiems savivaldybės nuolatiniams gyventojams, tokie teiginiai niekaip nepaneigia to, kad tokiu teisiniu reguliavimu daliai Šiaulių miesto savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų paneigiama teisė gauti atitinkamas socialines paslaugas Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis. Pabrėžtina, kad tokios teisinio reguliavimo nuostatos, įtvirtindamos skirtingą teisinį reguliavimą Šiaulių miesto savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų atžvilgiu, teisėjų kolegijos vertinimu, atitinkamai nesudaro prielaidų užtikrinti ir esminių socialinių paslaugų teikimo tikslų, t. y. nesudaro prielaidų Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis padėti visiems Šiaulių miesto savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravusiems, nustatytas sąlygas atitinkantiems asmenims gauti socialines paslaugas, taip išvengiant socialinių problemų ir (ar) socialinės rizikos atsiradimo, sudarant sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir (ar) stiprinti gebėjimus savarankiškai spręsti socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, didinant jų socialinę įtrauktį. Taigi, tokio skirtingo socialinių paslaugų teisinio reguliavimo nėra pagrindo pateisinti ir bendraisiais socialinių paslaugų teikimo tikslais. Tuo tarpu atsakovės nurodytos aplinkybės dėl praktikoje kylančių arba galinčių kiltų socialinių paslaugų teikimo sunkumų, jeigu jų teikimas Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis nebus papildomai ribojamas, savaime nesudaro prielaidų vertinti, kad jų teikimą ribojančios teisinio reguliavimo nuostatos atitinka aukštesnės galios teisės aktų reikalavimus. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad savivaldybės, priešingai nei nurodo atsakovė, nėra visiškai laisvos nustatyti socialinių paslaugų teikimo teisinį reguliavimą, o priešingas aiškinimas sudarytų prielaidas paneigti esminį iš Konstitucijos kylantį reikalavimą, kad savivaldybės nustatyta tvarka joms pavestas funkcijas privalo įgyvendinti laikydamosi, be kita ko, Konstitucijos reikalavimų.

25. Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta, konstatuotina, kad Aprašo 3, 4 ir 5 punktuose galimybę Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis gauti atitinkamas socialines paslaugas susiejus su reikalavimu gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybėje būti deklaravus ne mažiau kaip 12 mėnesių, buvo pažeistas iš Konstitucijos 29 straipsnio kylantis reikalavimas vienodai traktuoti asmenų grupes, kai tarp jų nėra tokio pobūdžio skirtumų, kurie pateisintų nevienodą traktavimą. Taigi, konstatuotina, kad Aprašo 3, 4, 5 punktuose įtvirtintas socialinių paslaugų teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį galimybė Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis gauti atitinkamas socialines paslaugas susieta su reikalavimu būti deklaravusiam gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje ne mažiau kaip 12 mėnesių, prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui.

26. Vadinasi, Konstitucijos 29 straipsniui prieštarauja:

(i) Aprašo 3 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

(ii) Aprašo 4 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą bendrojo profilio globos namuose gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

(iii) Aprašo 5 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje.

Dėl likusios pareiškėjo patikslinto pareiškimo dalies

27. Pareiškėjas taip pat prašo ištirti Aprašo 3, 4 ir 5 punktų tiek, kiek nurodyta, atitiktį Socialinių paslaugų įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 2 punktui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4, 6, 8 ir 9 punktams, Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punktui.

28. Šiame kontekste primintina, kad ABTĮ 118 straipsnio 1 dalies nuostatoje įtvirtintos norminio administracinio akto pripažinimo neteisėtu teisinės pasekmės kyla nepriklausomai nuo to, vienam ar keliems aukštesnės teisinės galios teisės aktams ar jų dalims prieštarauja šis tikrinamas aktas. Todėl, kai yra keliamas norminio administracinio akto atitikties keliems aukštesnės teisinės galios teisės aktams (jų dalims) ar kelioms to paties teisės akto nuostatoms klausimas, administracinis teismas, konstatavęs norminio administracinio akto prieštaravimą vienai aukštesnės teisinės galios teisės akto nuostatai, nebeprivalo tirti norminio administracinio akto teisėtumo kitų aukštesnės teisinės galios teisės aktų nuostatų atžvilgiu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinių teisėjų kolegijų 2021 m. kovo 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-5-261/2021; 2025 m. balandžio 9 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI-5-629/2025).

29. Atsižvelgiant į tai, kad šiame teismo sprendime konstatuota, jog Aprašo 3, 4 ir 5 punktai atitinkama apimtimi prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, pareiškėjo pareiškimo dalis dėl šių nuostatų atitiktiems kitioms aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms papildomai netirtina.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsniu, 117 straipsnio dalies 2 punktu, 118, 132, 133 straipsniais,

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareiškimą patenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui prieštarauja Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2025 m. kovo 6 d. sprendimo Nr. T-79 „Dėl Asmenų priėmimo į Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Šiaulių miesto savivaldybės globos namus tvarkos aprašo (2026 m. birželio 3 d. redakcija):

– Aprašo 3 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

– Aprašo 4 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą bendrojo profilio globos namuose gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje;

– Aprašo 5 punktas tiek, kiek pagal jį Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas gali gauti tik toks kitus nustatytus reikalavimus atitinkantis asmuo, kuris ne mažiau kaip 12 mėnesių yra deklaravęs gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje.

Įsiteisėjusį Regionų administracinio teismo sprendimą paskelbti Teisės aktų registre.

Sprendimas per 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo gali būti apeliacine tvarka skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, paduodant apeliacinį skundą per Regionų administracinį teismą.

Teisėjų kolegija Violeta Balčytienė